

BOFIT Online

2001 • No. 3

Jouko Rautava

Suomen Venäjän-kauppa 2000
- Epävaka toimintaympäristö rajoittaa kauppaa

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

PL 160
00101 Helsinki
Puh: (09) 183 2268
Faksi: (09) 183 2294
bofit@bof.fi
www.bof.fi/bofit

ISSN 1456-811X (online)
2.4.2001

Helsinki 2001

Sisällys

Tiivistelmä	4
Kauppapoliittiset ongelmat jatkuvasti esillä	5
Venäjän huono luottokelpoisuus rajoittaa kauppaa	6
Venäjän-kauppa kasvoi selvästi vuonna 2000	7
Investointitavaroiden vienti voimakkaassa kasvussa	9
Venäjälle investoidaan vähän	11
Enemmän konkreettisia toimia, vähemmän uusia aloitteita	11

Jouko Rautava

Suomen Venäjän-kauppa 2000 - Epävakaata toimintaympäristö rajoittaa kauppaa

Tiivistelmä

Venäjän talouskasvun ja ruplan reaalisesta vahvistumisesta myötä Suomen Venäjän-viennin arvo vuonna 2000 kasvoi 34 %. Erityisen voimakkaasti kasvoi investointitavaroiden vienti. Tuonnin arvosta voimakas kasvu puolestaan johtui energian ja raaka-aineiden hintojen noususta. Venäjän talouskehityksen ja kauppapolitiikan ennakoimattomuus vaikeuttavat edelleen Venäjän-kaupan kehitystä. Tilanteen paraneminen edellyttäisi Venäjältä pitkäjänteisempää kauppapolitiikkaa ja luopumista toimista, jotka perustuvat vain lyhytnäköiseen rahankeruuseen tai ylettömään sekä sopimusten vastaiseen kotimaisen tuotannon suojelemiseen. EU voisi tukea Venäjän avautumiskehitystä keskittymällä nykyistä tehokkaammin olemassa olevan Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (PCA) hengen ja määräysten toimeenpanoon.

Asiasanat: Suomi, Venäjä, EU, ulkomaankauppa, kauppapolitiikka

Kauppapoliittiset ongelmat jatkuvasti esillä

Suomen poliittinen johto ja virkamiehet korostavat, että tällä hetkellä Suomen ja Venäjän väliset suhteet ovat paremmalla mallilla kuin koskaan. Maiden välillä ei ole suuria repiviä kiistakysymyksiä ja hyvien suhteiden merkinä voi pitää useita viimeaikaisia ja suunnitteilla olevia poliittisen johdon tapaamisia.

Suomen ja Venäjän välisten suhteiden yleisestä hyvästä tilasta huolimatta kauppapoliittista kokonaistilannetta ei voi pitää tyydyttävänä. EU:n ja Venäjän välinen kumppanuus ja yhteistyösopimus (PCA eli Partnership and Co-operation Agreement), joka on EU-Venäjä – suhteiden perussopimus, kattaa kyllä laajasti talousyhteistyön eri osa-alueet, mutta käytännössä sopimuksen viitoittamalla tiellä on edetty vain hyvin hitaasti. Pääsy tähän on ollut Venäjän epäjohtomukainen talouspolitiikka ja siitä johtunut kyvyttömyys toteuttaa PCA-sopimuksen mukaista politiikkaa. Vaikuttaa myös siltä, ettei EU:n piirissä ole riittävästi panostettu PCA-sopimuksen mukaisen politiikan noudattamisen seurantaan, vaan päättäjillä – ja toteutetun politiikan kritisoijillakin – on pikemminkin ollut kiire keksiä yhä uusia aloitteita Venäjä-suhteiden kehittämiseksi.

Kuvaavaa on, että vuonna 1994 allekirjoitetun PCA-sopimuksen tavoitteena oli neljän vuoden kuluttua allekirjoituksesta katsoa, onko olemassa pohjaa aloittaa EU:n ja Venäjän väliset vapaakauppasopimusneuvottelut. Kuten hyvin muistetaan, vuonna 1998 ei ollut yhtään parempaa pohjaa neuvotella vapaakauppasopimuksesta kuin allekirjoitushetkellä, eikä tilanteessa ole tapahtunut mitään ratkaisevaa konkreettista muutosta vuoden 1998 jälkeenkään, vaikka presidentti Putinin hallinto ja kesän 2000 talousohjelma ovatkin luvanneet muutosta parempaan.

EU:n ja Venäjän välinen vapaakauppasopimus edellyttäisi Venäjän WTO-jäsenyyttä, minkä Venäjän nykyinen hallitus on myös selvästi asettanut tavoitteekseen. Vaikka aivan viime aikoina Venäjä on tullut hieman vastaan WTO-neuvotteluissa, niin edelleen sen tarjoukset vaikuttavat olevan kaukana siitä, mitä teollisuusmaalta odotetaan.

Kuluvan vuoden alussa toteutettu tullitariffijärjestelmän uudistaminen ja keskimääräisen tullitason marginaalinen laskeminen olivat askeleita oikeaan suuntaan, mutta WTO-jäsenyyden on arvioitu edellyttävän nykyisen noin 12 prosentin keskimääräisen tullitason laskemista edelleen alle 8 prosenttiin. Tullitason alentamista hankalampia kysymyksiä ovat vielä esimerkiksi markkinoillepääsyn esteiden poistaminen vakuutus- ja pankkisektorilla sekä henkisen omaisuuden suojaa koskevat kysymykset puhumattakaan siitä, että maatalouden osalta keskustelut ovat vasta alkamassa. Kaikki nämä kysymykset vaativat laajaa lainsäädännön uudistamista Venäjällä, joten kovin nopeaa edistymistä ei ole odotettavissa.

Toistaiseksi Venäjän kauppapolitiikkaa ovat ohjanneet erilaiset finanssipoliittiset sekä yksittäisten intressiryhmien tarpeet. Tästä ovat esimerkkinä toistuvat vienti- ja tuontitariffien muutokset sekä erilaiset ad hoc –tyyppiset kaupan esteet, kuten aivan viimeaikaiset polttoaineiden ja romumetallin vientiä koskevat rajoitukset. Kovin linjakasta ei myöskään ollut äskettäinen yritys pakottaa Aasiasta tuleva kauppa kokonaan Venäjän itäisille tullauspisteille ja venäläissatamiin, mikä toteutuessaan olisi hyödyttänyt lähinnä vain venäläisiä kuljetusalan yrityksiä, vaikka julkilausuttuna tarkoituksena olikin harmaan tuonnin vähentäminen.

Edellisten ongelmien lisäksi suomalaisyritysten kiusana Venäjällä on raskas byrokraatia, mikä näkyy mm. tullauksessa ja lupamenettelyjen monimutkaisuudessa. Erityisongelma on tuotteiden turvallisuuteen liittyvä sertifiointi, jossa venäläinen hidas ja mielivaltainen käytäntö poikkeaa huomattavasti eurooppalaisesta. Venäläinen verojärjestelmä on erityisesti rakennusviejien osalta koettu raskaaksi ja epätasa-arvoiseksi, koska eräät muut maat ovat

aikaisemmin onnistuneet neuvottelemaan sellaiset kahdenkeskiset verosopimukset, joita vastaaviin nykyiset Venäjän päättäjät eivät enää suostu. Ongelmat verotuksessakin juontavat Venäjän kansallisen verojärjestelmän kehittymättömydestä.

Suomen ja Venäjän kaupan ongelmien ratkaisu edellyttää tietysti koko kauppapoliittisen ajattelun muuttumista Venäjällä. Sitä odotellessa Suomi on pyrkinyt helpottamaan tilannetta muin keinoin, joihin lukeutuu Suomen ja Venäjän välinen EuroRussia –ohjelma, jonka puitteissa koetetaan löytää osaratkaisuja nykyisiin ongelmiin. EuroRussia –hankkeella pyritään edistämään Venäjän puolella tapahtuvaa tuotantoa luomalla edellytykset muualta maailmasta tutuille teollisuuspuistoille, joissa toimivien yritysten toimintaa helpotettaisiin muun muassa sallimalla tuotteiden tullaus tehdasalueella, yksinkertaistamalla lisensiointimenettelyä sekä alentamalla tuotannossa tarvittavien komponenttien tullitasoa. Ohjelmaan liittyy myös erilaisia tuotantoa ja kaupankäyntiä palvelevia konsultointi ja –koulutushankkeita. Asioiden eteneminen tälläkin rintamalla on kuitenkin ollut suhteellisen hidasta.

Venäjän huono luottokelpoisuus rajoittaa kauppaa

Venäjän-kaupan rahoituksen suurimpana esteenä on edelleen kunnollisten vakuuksien puuttuminen, mikä vaikeuttaa sekä yritysten että rahoituslaitosten mahdollisuuksia myöntää rahoitusta venäläisosapuolelle. Suomalaisyritykset näyttävät edelleen käyvän paljolti ennakkomaksuihin perustuvaa käteiskauppaa ja kauppaluottoja myönnetään vain pitkäaikaisissa ja vakiintuneissa kauppasuhteissa.

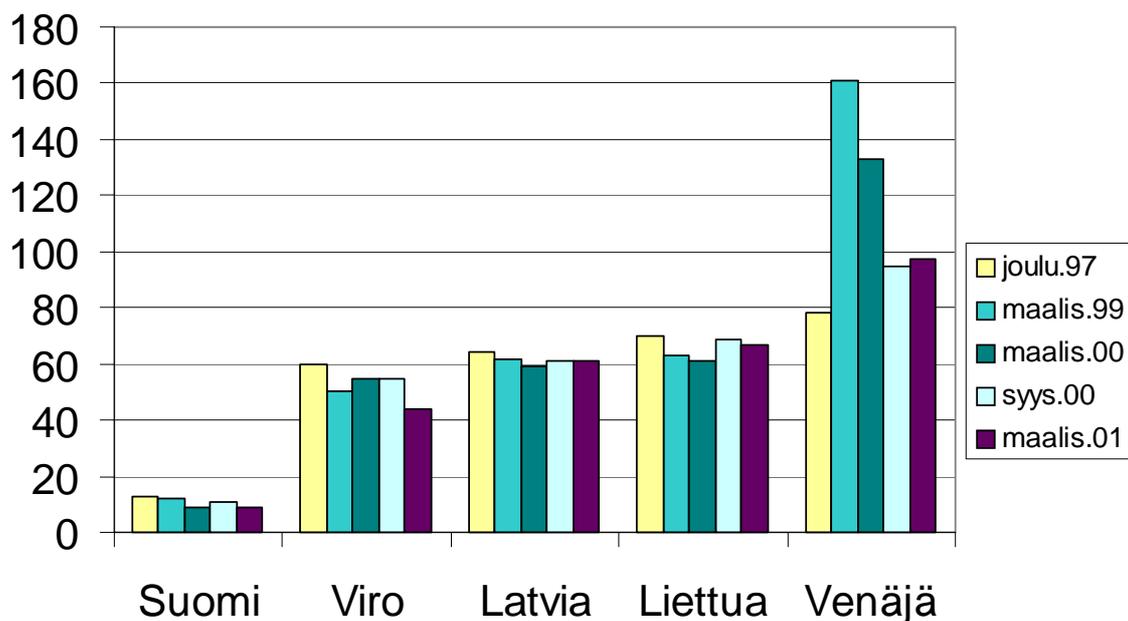
Näkyvästi esillä olleisiin energia- ja ympäristöhankkeisiin liittyy tietysti kysymys rahoituksesta. Pohjoismaiden investointipankki (NIB) on potentiaalinen rahoittaja monissa ympäristöhankkeissa ja maaliskuussa EU:n ylimääräisessä Tukholman huippukokouksessa tehtiin myös periaatepäätös antaa Euroopan investointipankille mahdollisuus lainoittaa Pietarin ja Kaliningradin jätevesien puhdistuslaitosten rakentamista. Unionin sisällä asiasta kiisteltiin, sillä eteläiset jäsenmaat ovat olleet tiukasti EIB:n mandaatin laajentamista vastaan. Euroopan jälleenerahoituspankki EBRD on sekin lisännyt Venäjälle suuntautuvaa rahoitusta koskevaa tavoitettaan, vaikka sillä on ollut suuria ongelmia suurten venäläisyriyten (esim. Gasprom ja Lukoil) kanssa niiden yrityskulttuuriin ja toimintatapoihin liittyvien ongelmien vuoksi.

Paljon esillä ollut ja uuteen rahoitukseen kytkeytyvä kysymys on Pariisin klubin velkojen uudelleenjärjestely. Venäjä ei ole sovitulla tavalla hoitanut noin 40 miljardiin dollariin nousevia pääosin Neuvostoliiton aikaisia velkojaan länsimaisille hallituksille, minkä seurauksena monet länsimaat ovat olleet haluttomia myöntämään lisärahoitusta Venäjälle. Erityisen aktiivinen tässä suhteessa on ollut Saksa, jonka osuus Pariisin klubin saamisista on noin puolet, mutta myös suomalaiset ovat muiden maiden tapaan useissa yhteyksissä korostaneet vanhojen velkojen hoidon tärkeyttä. Pariisin klubissa neuvoteltavat Suomen julkiset saamiset Venäjältä ovat noin 3.5 mrd. markkaa eli noin prosentin Venäjän velasta Pariisin klubin jäsenmaille.

Talousvaikeuksiinsa vedoten Venäjä on yrittänyt avata neuvottelut velkojen uudelleenjärjestelystä eikä hallitus esimerkiksi alun perin budjetoanut täysimääräisesti länsiveloista johtuvia maksuja kuluvan vuoden budjettiin. Kansainvälisen yhteisön mielestä taas Venäjän taloustilanne mahdollistaa kansainvälisistä sitoumuksista kiinnipitämisen, sillä maan valtavan kauppataaseen ylijäämän (viime vuonna 60 mrd. USD) ja budjettitilanteen pitäisi mahdollistaa velkojen takaisinmaksu sovitulla tavalla, jos vain tahtoa löytyy. Vuoden 2000 alkupuolella Venäjä onkin jälleen luvannut – ja toistaiseksi myös pitänyt lupauksensa – hoitaa Pariisin klubin velvoitteensa vuonna 1996 sovitun vakautussopimuksen mukaisesti.

Velanhoitoon liittyvä epävarmuus heijastuu Venäjän luottokelpoisuusarviointeihin. Vaikka Venäjän luottokelpoisuusluokitus on parantunut siitä, kun maa ajautui maksukyvyttömäksi vuoden 1998 kriisin seurauksena, niin edelleen sen luottokelpoisuus on erittäin heikko. Euromoney-lehden tuottaman luottokelpoisuusluokituksen perusteella Venäjä on 185 maan joukossa tilalla 97 (kts. kuvio). Luottokelpoisuudeltaan paras maa on tällä hetkellä Luxemburg ja Suomi on noussut sijalle 9. Vertailun vuoksi todettakoon, että Viron luottokelpoisuus on viime aikoina parantunut huomattavasti ja se on tällä hetkellä sijalla 44.

Kuvio 1. Venäjän, Baltian maiden ja Suomen luottokelpoisuus 1997-2001
- sijaluku 185 maan joukossa

Lähde: Euromoney

Venäjän-kauppa kasvoi selvästi vuonna 2000

Kun viime vuosikymmenellä Suomen Venäjän-viennin kasvua edisti ensisijaisesti Venäjän avautuminen, niin sittemmin kaupan dynamiikassa on yhä tärkeämpään rooliin noussut Venäjän talouskasvu, johon puolestaan on vaikuttanut energian ja raaka-aineiden hintakehitys. Myös valuuttakurssimuutokset ovat vaikuttaneet ratkaisevasti kaupan vaihteluihin.

Suomen ja Venäjän välisen kaupan arvo on viime vuosina heilahdellut rajusti. Suomen vienti Venäjälle romahti elokuun 1998 kriisin ja ruplan jättidevalvaation seurauksena, mutta viime vuonna se elpyi viennin arvon kasvaessa runsaan kolmanneksen 13 mrd. markkaan. Venäjä on Suomen 7. suurin kauppakumppani (kts. taulukko 1). Sen osuus koko viennistämme (4 %) kasvoi kuitenkin vain marginaalisesti, sillä Suomen vienti ylipäätään kasvoi nopeasti (26 %).

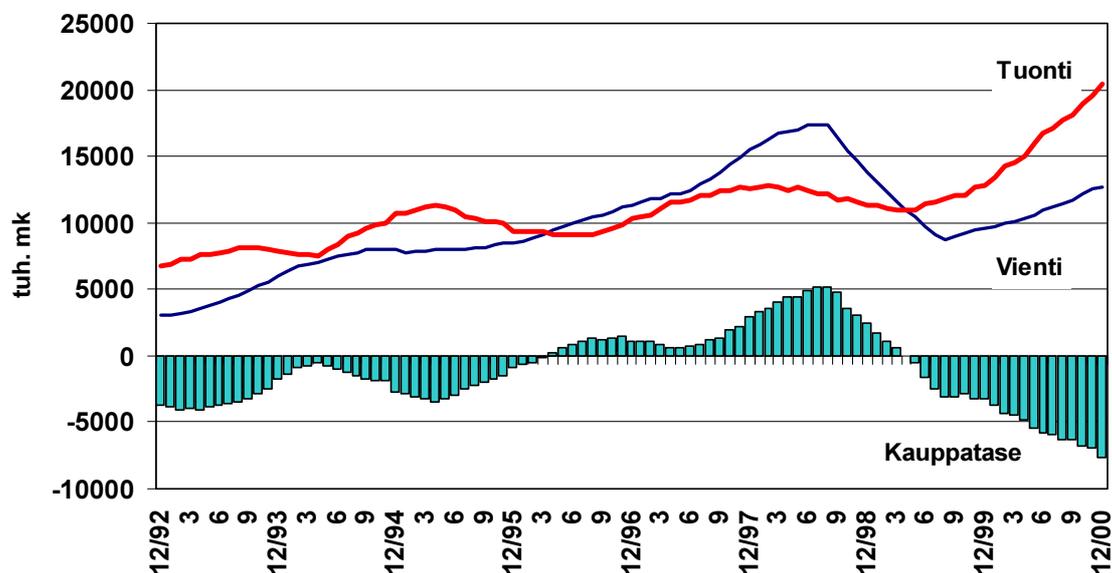
Viennin arvon kasvusta osa selittyi sillä, että vuonna 2000 euron keskipörssi suhteessa dollariin heikkeni 13 % edellisvuodesta, jolloin parantuneen hintakilpailukykyyn myötä suomalaisyritysten viennin volyyymi on ilmeisesti kasvanut. Viennin markka-arvo on lisäksi

noussut automaattisesti niissä tapauksissa, joissa kaupankäyntivaluuttana on käytetty dollaria. Dollareissa laskien viennin arvo kasvoi 17 % eli suomalaisyritykset valtasivat jonkin verran markkinaosuuksia, sillä Venäjän dollaripohjainen koko tuonnin kasvu vuonna 2000 oli 8 %.

Suomen Venäjän-tuonnista yli 80 prosenttia on energiaa ja raaka-aineita, joten vuoden 1999 alussa alkanut hintojen voimakas nousu käänsi Venäjän-tuontimme nopeaan kasvuun. Tuonnin markka-arvoa kasvatti luonnollisesti myös euron heikkeneminen suhteessa dollariin, sillä suuri osa energian ja raaka-aineiden kaupasta hinnoitellaan dollareissa. Viime vuonna tuonnin arvo kasvoi 61 prosenttia noin 21 mrd. markkaan ja tällä hetkellä Venäjä on Saksan ja Ruotsin jälkeen kolmanneksi suurin tuontimaamme 9 prosentin osuudellaan.

Vuoden 1998 kriisin ja energian hintojen nousun myötä Suomen ja Venäjän välinen kauppataase on kääntynyt voimakkaasti alijäämäiseksi. Vuonna 2000 kauppataaseen alijäämä oli lähes 8 mrd. markkaa.

Kuvio 2. Suomen Venäjän-kauppa, 1000 mk, (12-kuukauden liukuva summa)

Taulukko 1. Eräiden maiden %-osuus Suomen ulkomaankaupassa vuonna 2000

	Tuonti	Vienti
Koko kauppa	100	100
EU	55	56
Saksa	14	13
Ruotsi	10	9
Iso-Britannia	7	9
USA	7	7
Venäjä	9	4
Kiina	3	4
Viro	3	3

Lähde: Tulli

Venäjän markkinoilla Saksa on ylivoimaisesti suurin toimija noin 15 prosentin osuudellaan. Saksan jälkeen seuraavaksi suurimmat Venäjän-viejät ovat Valko-Venäjä ja Ukraina 7-9 prosentin osuuksillaan. Suomen markkinaosuus vuonna 1999 oli IMF:n kokoamien tilastojen mukaan noin 5 % ja sen edellä olivat edellä mainittujen maiden lisäksi vain Yhdysvallat ja Italia.

Investointitavaroiden vienti voimakkaassa kasvussa

Investointitavaroiden vienti (kasvua 45 %) kasvoi viime vuonna muuta Venäjän-vientiä nopeammin, mikä sopii hyvin siihen, mitä tiedämme Venäjän yleisestä talouskehityksestä – elokuun 1998 kriisin jälkeen nousuun lähtenyt kotimarkkinateollisuus vaatii lisäinvestointeja kasvun turvaamiseksi. Venäjän tuotannon kasvu on heijastunut myös raaka-aineiden ja muiden tuotantotavaroiden vientiosuuden kasvuna ja toisaalta kulutustavaroiden osuuden laskuna, vaikka kulutustavaravienninkin arvo kasvoi 28 %.

Kulutustavaroista erityisesti elintarvikkeiden osuus on laskenut huomattavasti. Kun elintarvikkeiden osuus Suomen Venäjän-viennistä oli huipussaan vuonna 1994 noin 23 %, niin viime vuonna niiden osuus oli laskenut jo alle 8 prosenttiin. Venäjän osuus Suomen elintarvikeviennistä on tällä hetkellä viidenneksen. Jossain määrin hämmäntävää on, että venäläisten tilastojen mukaan vuonna 2000 Venäjän koko tuonnista elintarvikkeiden osuus on edelleen yli viidenneksen, joten Suomi ei profiloitu Venäjän markkinoilla erityisenä elintarvikeviejänä.

Suurimmaksi yksittäiseksi tavararyhmäksi on viennin puolella noussut puhelin- ja radiolaitteet 11 prosentin vientiosuudellaan (tästä matkapuhelimien osuus puolet). Tämän tuoteryhmän vienti yli kaksinkertaistui vuonna 2000 edellisvuodesta.

Suomen Venäjän-viennin rakenne poikkeaa jyrkästi muun vientimme rakenteesta. Silmiinpistävää on yhtäältä investointitavaroiden matala osuus, sillä Venäjän-kaupassa investointitavarat vastaavat vain 27 %, kun koko viennissä keskimäärin investointitavaroiden osuus on 42 % (kts. taulukko 2). Vastaavasti Venäjän-viennissä kulutustavaroiden suhteellinen osuus on selvästi muuta vientiä suurempi.

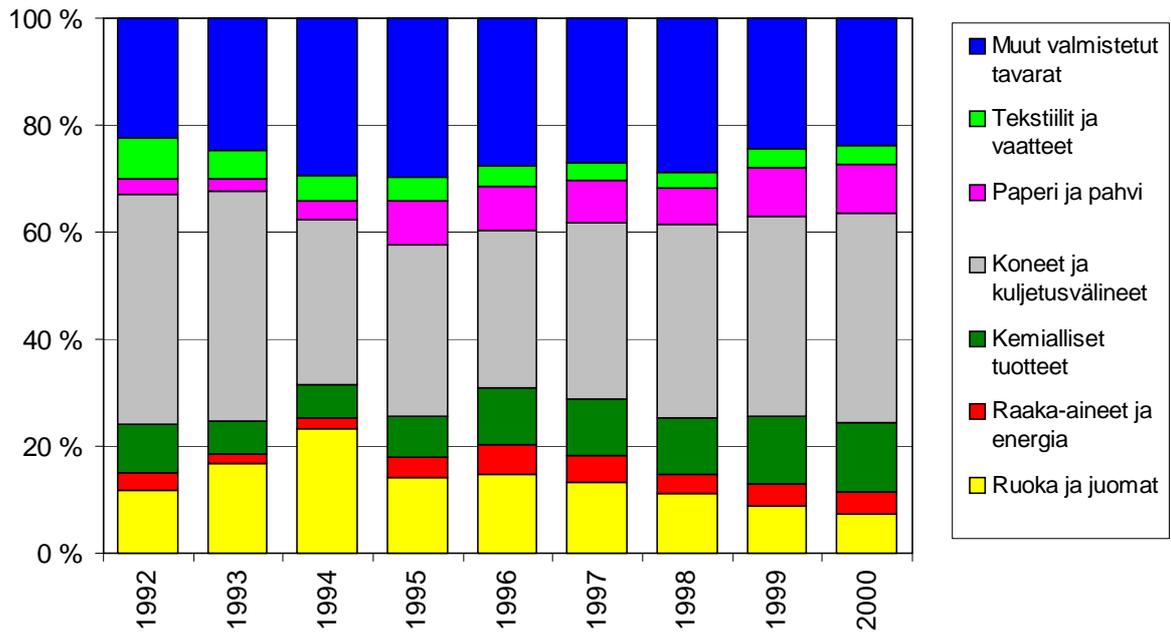
Tuonnin rakenne on vaihdellut energian ja raaka-aineiden hinnanvaihteluiden mukana. Oheisesta tuonnin rakennekuviosta ja taulukosta näkyy, että Suomi tuo Venäjältä lähestulkoon vain energiatuotteita sekä raaka-aineita ja tuotantohyödykkeitä. Raakaöljyn ja öljytuotteiden tuonnin arvo lähes kaksinkertaistui viime vuonna ja ne kattoivat 46 prosenttia tuonnistamme. Maakaasun osuus oli 13 % koko tuonnista, kivihiilen 3 % ja sähkön osuus 2 %. Raakapuun tuonti kattoi 10 % koko tuonnista.

Taulukko 2. Suomen ulkomaankaupan rakenne 2000, % (käyttötarkoituseritys)

	Koko kauppa		Venäjän kauppa	
	Tuonti	Vienti	Tuonti	Vienti
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	39	44	32	43
Energiatuotteet	14	4	65	2
Investointitavarat	26	42	1	27
Kestokulutustavarat	11	6	1	11
Muut kulutustavarat	10	5	1	17
Yhteensä	100	100	100	100

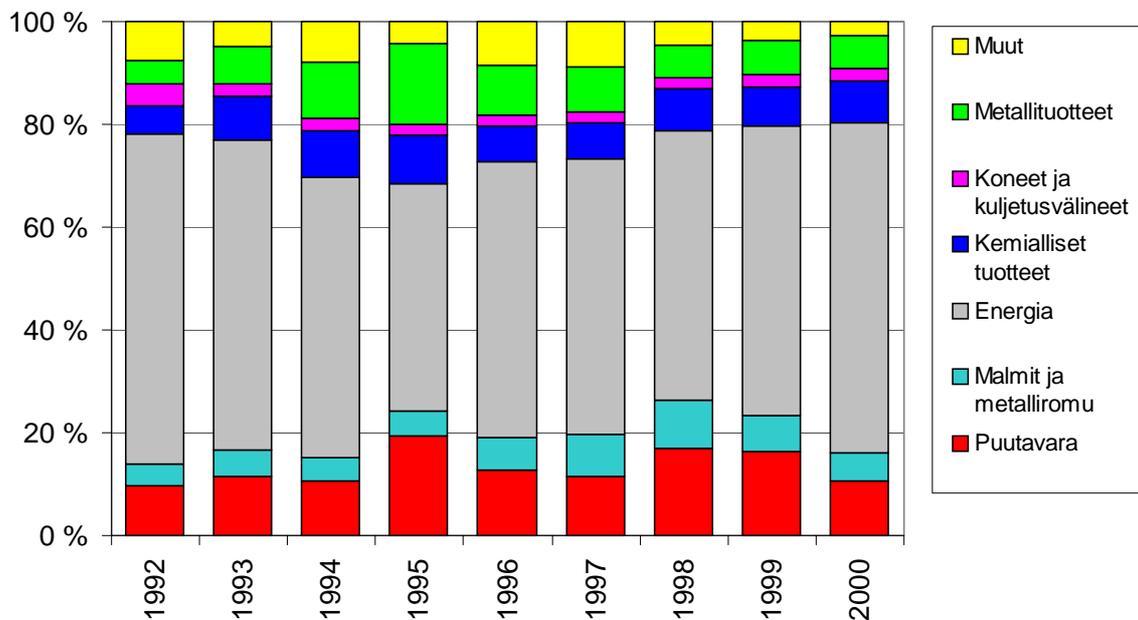
Lähde: Tulli

Kuvio 3. Suomen Venäjän-viennin rakenne 1992-2000, % (SITC-luokitus)

Lähde: Tulli

Kuvio 4. Suomen Venäjän-tuonnin rakenne 1992-2000, % (SITC-luokitus)

Lähde: Tulli

Venäjälle investoidaan vähän

Venäjän vaikea toimintaympäristö on luonnollisesti heikentänyt sen mahdollisuuksia saada ulkomaisia suoria sijoituksia, joiden määrä on millä tahansa mittarilla jäänyt hyvin vähäiseksi. Huomionarvoista on, etteivät suorat sijoitukset Venäjälle venäläistilastojen mukaan kasvaneet edes viime vuonna, vaikka talouskasvu oli nopeaa ja poliittinen ympäristö huomattavasti aikaisempia vuosia suotuisampi. Euroopan jälleenrakennuspankin EBRD:n mukaan kumulatiiviset investoinnit asukasta kohden 1989-99 olivat Venäjälle vain noin 70 dollaria, kun Keski-Euroopan siirtymätalouksissa lukema oli keskimäärin lähes kymmenkertainen. Absoluuttisestikin Venäjän saamat suorat sijoitukset (10 mrd. USD) jäävät jälkeen Puolan (20 mrd. USD), Unkarin (18 mrd. USD) ja Tshekin tasavallan (15 mrd. USD) ulkomailta houkuttelemista investoinneista.

Suomen Pankin suorien sijoitusten kyselyn mukaan suomalaisyritysten sijoituskanta Venäjällä oli vuoden 1999 lopussa noin 800 milj. markkaa, mikä on alle prosentin suomalaisyritysten koko suorien sijoitusten kannasta. Venäläisyritysten sijoitukset Suomeen ovat itse asiassa suuremmat kuin suomalaisten sijoitukset Venäjälle. Vertailun vuoksi mainittakoon, että suomalaisyritysten sijoituskanta Virossa oli Suomen Pankin kyselyn mukaan 1100 milj. markkaa.

Investointi-ilmapiirin kannalta on kuvaavaa, että Suomen ja Venäjän välisissä keskusteluissa kymmenkunta vuotta esillä ollut investointisuoja sopimus on edelleen allekirjoittamatta. Käytännössä tämä tarkoittaa lähinnä sitä, että suomalaisyrityksillä ei ole sellaista sopimuksellista selkänöjää, johon ne voisivat vedota, jos Venäjällä viranomaiset kohtelevat niitä huonommin kuin venäläisyrityksiä tai jonkin kolmannen maan yrityksiä.

Investointisuoja sopimus, kuten aikaisemmin mainittu verosopimuskin, ovat kahdenkeskisesti sovittavia asioita, vaikka niistä ainakin osin määrätään myös PCA-sopimuksessa. Hidas edistyminen molemmissa kysymyksissä osoittaa, että Suomen mahdollisuudet ilman EU:ta ajaa omaa etuaan Venäjän suhteen ovat paljon rajoitetummat kuin silloin tällöin EU-jäsenyyttä kritisoivissa puheenvuoroissa on aprikoitu.

Enemmän konkreettisia toimia, vähemmän uusia aloitteita

Suomen ja Venäjän välisen kaupan kehitystä ovat haitanneet Venäjän talousvaikeudet ja sen harjoittaman kauppapolitiikan ennakoimattomuus. Tilanteen paraneminen edellyttäisi Venäjältä kykyä punnita kauppapolitiittisia ratkaisuja pitkäjänteisesti ja luopumista ratkaisuihin, jotka tukevat korkeintaan hyvin lyhyellä aikavälillä finanssipoliittisia tavoitteita tai jotka tuovat vain lisäaikaa sellaisille toimialoille, joiden pitäisi aidosti tehostaa toimintaansa. Huolestuttavaa on kuitenkin havaita, että presidentti Putinin hallinto ei ole kyennyt virtaviivaistamaan maan kauppapolitiikkaa, vaikka heikon ruflan kotimaiselle teollisuudelle antama suoja olisi mahdollistanut paljon toteutunutta linjakkaamman politiikan harjoittamisen.

Suomen kokemusten valossa onkin vaikea ymmärtää väitteitä, joiden mukaan Venäjä on kärsinyt liiallisesta ulkomaankaupan liberalisoinnista. Myös useiden selvitysten mukaan (EBRD, World Economic Forum, Milken Institute) Venäjän markkinat ovat varsin suljetut ulkopuoliselta kilpailulta.

EU-politiikan osalta ongelmana on ehkä se, että Venäjän-kauppa näyttää muiden kuin Suomen osalta vain marginaalista roolia, jolloin PCA-sopimuksen velvoitteiden valvonta ja edistäminen on jäänyt näyttävämpien aloitteiden sekä suurten EU-maiden ja Venäjän kahdenkeskisten suhteiden korostamisen jalkoihin. Vaikka suuret energia- tai

ympäristönsuojeluprojektit ovat luonnollisesti tärkeitä EU:lle ja Venäjälle, niin Venäjän talous- ja yhteiskuntakehityksen – ja siten myös EU:n – kannalta olisi ainakin yhtä tähdellistä kiinnittää huomiota PCA-sopimuksen raamittaman ja velvoittaman toimintaympäristön kehittämiseen.

EU:n Venäjä-politiikassa ei ehkä ole tarvetta niinkään uusiin aloitteisiin kuin PCA-sopimuksen toimeenpanoon. Erityisesti kilpailupolitiikasta paljon kokemusta omaavalla EU:lla pitäisi olla paljon annettavaa Venäjän WTO-neuvottelujen edistämiseksi ja pohjan luomisessa sille, että tavoitteena ollut EU:n ja Venäjän välinen vapaakauppa-alue ei siirtyisi toivottoman pitkälle tulevaisuuteen.

Suhteessa viime vuosina koettuihin kaupan vaihteluihin ja edellä esitettyihin kauppapolitiikkaa koskeviin kommentteihin euroon siirtyminen vuoden 2002 alussa ei sisällä erityistä dramatiikkaa. Monilta keskeisiltä osinhan siirtyminen tapahtui itse asiassa jo vuoden 1999 alussa. Kaupan hinnoittelua ja maksuliikennettä koskevien teknisten muutosten lisäksi euron tulo merkitsee lähinnä kilpailun jonkinasteista lisääntymistä, kun hintavertailu tulee vielä aikaisempaa suoraviivaisemmaksi.

Ehkä ainoa merkittävä euron käyttöönottoon ja ulkomaankauppaan liittyvä selvempi muutos voisi olla, jos Venäjän keskuspankki lisääntyvän eurojen käytön myötä muuttaisi valuuttakurssipolitiikkaansa siten, että dollarin ohella ruplaturssin kehityksen arvioinnissa annettaisiin painoa myös eurolle. Tämä tasoittaisi nykyisiä euron ruplaturssin suuria vaihteluita edellyttäen tietysti, että keskuspankki jatkaa nykyistä ruplan ulkoisen arvon suhteellisen vakaana pitänyttä valuuttakurssipolitiikkaa eikä maata kohtaa sellainen kriisi (öljyn hinnan romahdus, finanssipolitiikan höltyminen), joka tekisi nykyisen valuuttakurssipolitiikan jatkamisen mahdottomaksi.

-
- 1999** No 1 Jouko Rautava: Suorat sijoitukset Suomesta Venäjälle ja Baltian maihin vuonna 1997
No 2 Pekka Sutela: The Northern Dimension: Interdependence, specialisation and some popular misconceptions.
No 3 Tuomas Komulainen, Lauri Taro: The 1998 economic crisis in Russia and Finland's foreign trade
No 4 Pekka Sutela: RUSSIA: The State and Future of the Economy
No 5 Anton Stroutchenevski: RUSSIA: Virtual Stabilization and Real Crisis
No 6 Laura Solanko: Regional budgets and intergovernmental transfers in Russian North and Northwest regions
No 7 Jukka Taskinen: Changing incentives for Chinese state-owned enterprises
No 8 Iikka Korhonen: Some implications of EU membership on Baltic monetary and exchange rate policies
No 9 Lauri Taro: Baltic economies in 1998 – 1999: effects of the Russian financial crisis
No 10 Juhani Laurila: Power Politics and Oil as Determinants of Transition: The Case of Azerbaijan
No 11 Pekka Sutela: The Financial Crisis in Russia
No 12 Vladimir Mau: Russian Economic Reforms as Perceived by Western Critics
- 2000** No 1 Iikka Korhonen, Mare Randveer: Assessment of the euro's implications for economic development in the Central and Eastern Europe
No 2 Rupinder Singh: Political Stability and Consensus: Keys to Sustainable Transition
No 3 Tuomas Komulainen: Siirtykö Venäjä vuonna 1999 kriisistä vakauteen?
No 4 Pekka Sutela: Venäjä vaalien jälkeen
No 5 Iikka Korhonen, Toivo Kuus, Villu Zirnask: Baltic Securities Markets
No 6 Seija Lainela: Lamasta kasvuun – Baltia vuosituhaten vaihteessa
No 7 Elmar Koch and Iikka Korhonen: The Aftermath of the Russian Debt Crisis
No 8 Richard E. Ericson: The Post-Soviet Russian Economic System: An Industrial Feudalism?
No 9 Peter Backé and Jarko Fidrmuc: The Impact of the Russian Crisis on Selected Central and Eastern European Countries
No 10 Rasmus Pikkani: The Monetary Sector under a Currency Board Arrangement: Specification and Estimation of a Model with Estonian Data
No 11 Magnus Feldmann: Understanding the Baltic and Estonian Puzzles: The Political Economy of Rapid External Liberalization in Estonia and Latvia
No 12 Vladimir Tikhomirov: Is Russian Economic Crisis Really Over?
No 13 Thomas E. Graham, Jr.: The State of U.S.-Russian Relations and the New Bush Administration
- 2001** No 1 Magnus Feldmann and Razeen Sally: From the Soviet Union to the European Union: the political economy of Estonian trade policy reforms, 1991-2000
No 2 Tuuli Koivu ja Iikka Korhonen: Talouskasvu ripeää Baltiassa vuonna 2000
No 3 Jouko Rautava: Katsaus Suomen Venäjän-kaupan kysymyksiin